

“Təsdiq edirəm”
Hərbi Terapiya kafedrasının rəisi
(vəzifəsi)

t/x polkovniki _____ Samil Qasimov
(hərbi rütbəsi, imzası, adı, soyadı)

“ _____ ” _____ 2021-ci il

Azərbaycan Tibb Universiteti Hərbi Tibb Fakültəsi
(xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisəsinin adı)

Hərbi Səhra Terapiyası-2
(fənnin adı)

FƏNNİNİN YAZ SEMESTRİ ÜÇÜN İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(SİLLABUS)

İşçi tədris proqramı Hərbi terapiya
kafedrasının __ fevral 2021-ci il tarixli
iclasında (_№-li protokol) müzakirə olunub.

1. FƏNNİN TƏSVİRİ:

Fənnin kodu və adı	: <u>İPFS-B02 Hərbi Səhra Terapiyası</u>
İxtisasın şifri və adı	: <u>070102- hərbi həkim</u>
Məzunun hərbi uçot ixtisası üzrə təyinatı	: <u>Hərbi həkim</u>
Kafedranın adı	: <u>Hərbi Terapiya</u>
Kurs	: <u>VI kurs</u>
Semestr	: <u>XII semestr (yaz)</u>
Auditoriya saatları	: <u>90 saat</u>
Auditoriyadan kənar saatlar	: <u>90 saat</u>
Kreditin sayı	: <u>6</u>
Səhra (hərbi hissələrdə, gəmilərdə) praktiki dərslər	: -

2. FƏNNİN MƏQSƏDİ:

Dinc və müharibə dövrlərində müxtəlif növ silahların (kütləvi qırğın, odlu və digər) tətbiqi nəticəsində, eləcə də, xidmət şəraitinin zərərli amillərinin təsirindən törənə biləcək daxili orqan xəstəliklərinin profilaktikasını, erkən diaqnostikasını, müalicəsini, ayrı-ayrı təxliyə mərhələlərində zəruri həcmdə və keyfiyyətdə təxirəsalınmaz terapevtik yardımın icrasını öyrətmək, fənnin nəzəri əsaslarını və praktiki vərdişləri aşılamaqdır.

HƏRBİ TİBB FAKULTƏSİNİN KURSANTLARI BİLMƏLİDİR:

- müasir müharibə şəraitində meydana çıxabiləcək terapevtik profilli sanitar itkilərin təsnifatını;
- ayrı-ayrı təxliyə mərhələlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi çeşidlənmə prinsiplərini;
- dinc və müharibə dövrlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərə göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini;
- ionlaşdırıcı şüaların, ultrayüksək tezlik (UYT) diapozonlu elektromaqnit şüalanmasının, zərbə dalğasının təsiri nəticəsində əmələ gələn xəstəliklərin, raket yanacağı komponentləri, texniki maye və qazlarla zəhərlənmələrin patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini;
- yaralılarda və digər mənşəli zədələnmələrə məruz qalanlarda daxili orqan xəstəliklərinin (tənəffüs, ürək-damar, həzm, sidik-ifrazat, qan sistemi xəstəliklərinin), yanıq xəstəliyinin, uzunmüddətli sıxılma sindromunun, orqanizmin ümumi soyuması və qızması hallarının patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini;
- kütləvi qırğın (nüvə, bioloji və kimyəvi silahlar), odlu və digər silahların tətbiqi nəticəsində, eləcə də, xidmət şəraitinin zərərli amillərinin təsirindən törənə biləcək xəstəliklərin patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini;
- təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan vəziyyətlərin (halların) klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini;
- qoşunun müxtəlif fəaliyyət şəraitində inkişaf edə biləcək daxili xəstəliklərin patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini.

HƏRBİ TİBB FAKULTƏSİNİN KURSANTLARI BACARMALIDIR:

- müasir müharibə şəraitində meydana çıxabiləcək terapevtik profilli sanitar itkiləri təsnifat üzrə qruplaşdırmağı;
- ayrı-ayrı təxliyə mərhələlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi çeşidlənməsini aparmağı;
- dinc və müharibə dövrlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərə effektiv və zəruri həcmdə terapevtik yardım göstərməyi;

- dinc və müharibə dövrlərində terapeutik profilli xəstələrin erkən diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını lazımi həcmdə və keyfiyyətlə aparmağı, tibbi təxliyə mərhələlərində adekvat terapeutik yardım göstərməyi;
- ionlaşdırıcı şüaların, ultrayüksək tezlik (UYT) diapozonlu elektromaqnit şüalanmasının, zərbə dalğasının təsiri nəticəsində əmələ gələn xəstəliklərin, raket yanacağı komponentləri, texniki maye və qazlarla zəhərlənmələrdən əziyyət çəkən xəstələrin diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını lazımi həcmdə və keyfiyyətlə aparmağı, tibbi təxliyə mərhələlərində adekvat terapeutik yardım göstərməyi;
- yaralılarda və digər mənşəli zədələnmələrə məruz qalanlarda daxili orqan xəstəliklərinin (tənəffüs, ürək-damar, həzm, sidik-ifrazat, qan sistemi xəstəliklərinin), yanıq xəstəliyinin, uzunmüddətli sıxılma sindromunun, orqanizmin ümumi soyuması və qızması hallarının diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını lazımi həcmdə və keyfiyyətlə aparmağı, tibbi təxliyə mərhələlərində adekvat terapeutik yardım göstərməyi;
- kütləvi qırğın (nüvə, bioloji və kimyəvi silahlar), odlu və digər silahların tətbiqi nəticəsində, eləcə də, xidmət şəraitinin zərərli amillərinin təsirindən törənə biləcək xəstəliklərin diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını lazımi həcmdə və keyfiyyətlə aparmağı, tibbi təxliyə mərhələlərində adekvat terapeutik yardım göstərməyi;
- qoşunun müxtəlif fəaliyyət şəraitində inkişaf edə biləcək daxili xəstəliklərin diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını lazımi həcmdə və keyfiyyətlə aparmağı, tibbi təxliyə mərhələlərində adekvat terapeutik yardım göstərməyi;
- təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan vəziyyətlər (hallar) zamanı zəruri həcmdə və keyfiyyətdə təxirəsalınmaz terapeutik yardımın icrasını.

3. TƏŞKİLATİ-METODİKİ GÖSTƏRİŞLƏR:

Hərbi səhra terapiyası hərbi xidmət dövrünün və xidmət şəraitinin zərərli amillərinin təsiri nəticəsində, həmçinin, müxtəlif lokalizasiyalı və ağırlıq dərəcəli döyüş və qeyri döyüş zədələnmələri fonunda inkişaf edən daxili orqan xəstəliklərini (visseral patologiyaları) öyrənən klinikı hərbi təcibət fənnidir (predmetidir). Ali tibbi təhsil sistemində bir proqram fənni olaraq "Hərbi səhra terapiyası"nın tədrisinin anatomiya, histologiya, fiziologiya, patoloji fiziologiya, farmakologiya və s. kimi fundamental tibbi fənlərdən, eləcə də, daxili xəstəliklərin propedevtikası, fakültativ terapiya (nazoloji vahidlər üzrə daxili xəstəliklər), hospital terapiyası (daxili xəstəliklərin differensiasiyası), travmatologiya, fakültativ cərrahiyyə (nazoloji vahidlər üzrə cərrahi xəstəliklər) və hospital cərrahiyyəsi (cərrahi xəstəliklərin differensiasiyası) kimi əsas klinikı fənlərdən sonra keçirilməsi mütləqdir.

Praktiki məşğələlər SQ BKH-nın terapeutik bazasında aparılır. Terapeutik profilli xəstəliklərin patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, profilaktikası, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapeutik yardımın prinsipləri nəzəri və praktik cəhətdən öyrənilir. Kursantlar sərbəst və kuratorun nəzarəti altında kompleks müalicə tədbirlərini həyata keçirir, diaqnostik manipulyasiyaları yerinə yetirir, tibbi aparatlarla işləyir, həkim ekspertiza məsələlərinin araşdırılmasında (həllində) iştirak edirlər.

4. FƏNNİN (BÖLMƏ VƏ MÖVZULARIN) QISA MƏZMUNU:

Mövzu 3.2 (təcrübi məşğələ)- Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar.

Mövzunun açılışı: Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapeutik yardımın prinsipləri.

Mövzu 3.3 (təcrübi məşğələ)- Uzunmüddətli sıxılma sindromu.

Mövzunun açılışı: Uzunmüddətli sıxılma sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapeutik yardımın prinsipləri.

Mövzu 3.4 (təcrübi məşğələ)- Yanıq xəstəliyi.

Mövzunun açılışı: Yanıqlar zamanı daxili orqanlarda baş verən dəyişikliklər-yanıq xəstəliyi, patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 3.5 (mühazirə və təcrübi məşğələ)- Orqanizmin ümumi soyuması.

Mövzunun açılışı: Orqanizmin ümumi soyuması, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 3.6 (mühazirə və təcrübi məşğələ)- İstivurma, orqanizmin kəskin qızması.

Mövzunun açılışı: İstivurma, orqanizmin kəskin qızması, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Bölmə 4. Kimyəvi zəhərləyici maddələr (kimyəvi silahlar), texniki mayelər və qazlarla zəhərlənmələr.

Mövzu 4.1 (təcrübi məşğələ)- Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Sinir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələr.

Mövzunun açılışı: Kimyəvi zəhərləyici maddələrin ümumi xarakteristikası və təsnifatı. Sinir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.2 (təcrübi məşğələ)- Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr.

Mövzunun açılışı: Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.3 (təcrübi məşğələ)- Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr.

Mövzunun açılışı: Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr, orqanizmə təsir yolları, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.4 (təcrübi məşğələ)- Metil spirti ilə zəhərlənmə.

Mövzunun açılışı: Metil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.5 (təcrübi məşğələ)- Etil spirti ilə zəhərlənmə.

Mövzunun açılışı: Etil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.6 (təcrübi məşğələ)- Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretalen-ÜXE) zəhərlənmələr.

Mövzunun açılışı: Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretalen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.7 (təcrübi məşğələ)- Karbon oksidi (CO) ilə zəhərlənmə.

Mövzunun açılışı: Karbon oksidi ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Mövzu 4.8 (mühazirə və təcrübi məşğələ)- Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər (hallar), təxirəsalınmaz yardım və müalicə prinsipləri.

Mövzunun açılışı: Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlərin (beyin ödemi, toksiki ensefalopatiya, qıcolma, delirioz, kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromları, su-duz balansının və turşu-

qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölüm və s.) klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

Bölmə 5. Tibbi şəhadətləndirmə.

Mövzu 5.1 (təcrübi məşğələ)- Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilməsi.

Mövzunun açılışı: Tibbi şəhadətləndirmənin təşkili. Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilmə qaydaları ("Hərbi həkim ekspertizası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirinin əmri).

5. TƏDRİS MƏŞĞƏLƏLƏRİNİN MÜDDƏT VƏ NÖVLƏRİ, TƏHSİLƏLƏNƏNİN MÜSTƏQİL İŞİ ÜÇÜN TAPŞIRIQLAR VƏ ONLARIN YERİNƏ YETİRİLMƏSİ MÜDDƏTİ:

5.1. TƏDRİS VAXTININ MƏŞĞƏLƏLƏRİN NÖVLƏRİ ÜZRƏ BÖLÜŞDÜRÜLMƏSİ:

Ümumi saatlar	Auditoriyadan kənar saatlar	Auditoriya saatları	O cümlədən	
			Mühazirə	Praktiki məşğələ
180	90	90	6	84

5.2^B. YAZ SEMESTRİ ÜÇÜN HƏRBİ SƏHRA TERAPİYASI FƏNNİNİN TƏDRİS HƏFTƏLƏRİ ÜZRƏ ÖYRƏNİLMƏ PLANI:

Tədris həftələri	Saat	Mövzu, məşğələ və tədris sualları	Məşğələ növü	Keçirildiyi yer	Maddi təminat	İstifadə olunacaq ədəbiyyat və tapşırıqlar**	Müəllimin rəhbərliyi altında sərbəst iş
V həftə	1 1	Mövzu № 3.5.Orqanizmin ümumi soyuması. Mövzu № 3.6. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması Tədris sualları: 1. Orqanizmin ümumi soyuması, patogenezi, təsnifatı, klinikası; 2. Orqanizmin ümumi soyumasının diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 3. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması, patogenezi, təsnifatı, klinikası 4. İstivurma, orqanizmin kəskin qızmasının diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	mühazirə	auditoriya №202	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.71-72, 80-83); 2.(s.85-86, 94-104); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	
VI həftə	1 1	Mövzu 4.1. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Sinir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələr. Mövzu 4.2. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr. Tədris sualları: 1. Kimyəvi zəhərləyici maddələrin ümumi xarakteristikası və təsnifatı. Sinir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, 2. Sinir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri; 3. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 4. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və	mühazirə	auditoriya №202	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.17-40); 2.(s.33-55); 3.(s.71-79); 4.mühazirə materialı	

		qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.					
VII həftə	2	Mövzu № 4.8. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər (hallar), təxirəsalınmaz yardım və müalicə prinsipləri. Tədris sualları: 1. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər (beyin ödemi, toksiki ensefalopatiya, qıcolma, delirioz, kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromları, su-duz balansının və turşu-qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölüm və s.), klinikası; 2. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlərin diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri	mühazirə	auditoriya №202	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.112-135); 2.(s.131-153); 3.(s.80-91); 4.mühazirə materialı	
I həftə	5	Mövzu № 3.2. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar. Tədris sualları: 1. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların patogenezi, təsnifatı 2. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların klinikası; 3. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların diaqnostikası.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.73-75); 2.(s.87-89); 3.(s.50-53); 4..mühazirə materialı	2,0
I həftə	1 4	Mövzu № 3.2. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar. Mövzu № 3.3. Uzunmüddətli sıxılma sindromu. Tədris sualları: 1. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 2. Uzunmüddətli sıxılma sindromu, patogenezi və təsnifatı 3. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun klinikası 4. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun diaqnostikası 5. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.73-75, 69-70); 2.(s.87-89, 83-85); 3.(s.50-53); 4.mühazirə materialı	2,0
I həftə	5	Mövzu № 3.4. Yanıq xəstəliyi. Tədris sualları: 1. Yanıq xəstəliyinin patogenezi və təsnifatı 2. Yanıq xəstəliyinin klinikası 3. Yanıq xəstəliyinin diaqnostikası	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.75-80); 2.(s.89-94); 3.(s.53-68) 4.mühazirə materialı	2,0
I həftə	1 4	Mövzu № 3.4. Yanıq xəstəliyi. Mövzu № 3.5. Orqanizmin ümumi soyuması. Tədris sualları: 1. Yanıq xəstəliyinin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri 2. Orqanizmin ümumi soyumasının patogenezi, təsnifatı 3. Orqanizmin ümumi soyumasının klinikası 4. Orqanizmin ümumi soyumasının diaqnostikası 5. Orqanizmin ümumi soyumasının müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.75-80, 71-72); 2.(s.89-94, 85-87); 3.(s.53-68); 4.mühazirə materialı	2,0
II həftə	5	Mövzu № 3.6. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması. Tədris sualları: 1. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması, patogenezi, təsnifatı, 2. İstivurmanın klinikası 3. İstivurmanın diaqnostikası.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.80-83); 2.(s.94-104); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0

II həftə	1	Mövzu № 3.6. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması. Mövzu № 4.1. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Sinir-iffic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələr. Tədris sualları: 1. İstivurmanın müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri 2. Kimyəvi zəhərləyici maddələrin ümumi xarakteristikası və təsnifatı; 3. Sinir-iffic təsirli maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.80-83, 17-29); 2.(s.94-104, 33-45); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0
II həftə	4	Mövzu № 4.1. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Sinir-iffic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələr. Mövzu № 4.2. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr. Tədris sualları: 1. Ümumi təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 2. Boğucu təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.29-39); 2.(s.45-54); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0
II həftə	5	Mövzu № 4.2. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr. Tədris sualları: 3. Psixomimetik təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri 4. Gözyaşardıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.39-40); 2.(s.54-55); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0
II həftə	2	Mövzu № 4.2. Kimyəvi zəhərləyici maddələr. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr. Mövzu № 4.3. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr. Tədris sualları: 1. Qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 2. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr, orqanizmə təsir yolları, patogenezi, təsnifatı, 3. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin klinikası; 4. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin diaqnostikası.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.39-40, 46-47); 2.(s.54-55, 61-65); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0
	3	Mövzu № 4.3. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr. Mövzu № 4.4. Metil spirti ilə zəhərlənmə.					

III həftə	1 4	Tədris sualları: 1. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri 2. Metil spirti ilə zəhərlənmənin patogenezi, təsnifatı, 3. Metil spirti ilə zəhərlənmənin klinikası; 4. Metil spirti ilə zəhərlənmənin diaqnostikası, 5. Metil spirti ilə zəhərlənmənin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.46-47, 40-44); 2.(s.61-65, 55-59); 3.(s.75); 4. mühazirə materialı	2,0
III həftə	5	Mövzu № 4.5. Etil spirti ilə zəhərlənmə. Tədris sualları: 1. Etil spirti ilə zəhərlənmənin patogenezi, təsnifatı; 2. Etil spirti ilə zəhərlənmənin klinikası; 3. Etil spirti ilə zəhərlənmənin diaqnostikası.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.); 2.(s.); 3.(s.); 4.mühazirə materialı	2,0
III həftə	1 4	Mövzu № 4.5. Etil spirti ilə zəhərlənmə. Mövzu № 4.6. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) zəhərlənmələr. Tədris sualları: 1. Etil spirti ilə zəhərlənmənin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 1. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan- DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyevi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, 2. Etilenqlikol, onun efirləri və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla zəhərlənmələrin klinikası.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.); 2.(s.); 3.(s.); 4.(s.75); 5.mühazirə materialı	2,0
III həftə	4 1	Mövzu № 4.6. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) zəhərlənmələr. Mövzu № 4.7. Karbon oksidi (CO) ilə zəhərlənmə. Tədris sualları: 1. Etilenqlikol, onun efirləri və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla zəhərlənmələrin diaqnostikası, 2. Etilenqlikol, onun efirləri və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla zəhərlənmələrin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 3. Karbon oksidi ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.); 2.(s.); 3.(s.); 4.(s.75-77); 5.mühazirə materialı	2,0
III həftə	5	Mövzu № 4.7. Karbon oksidi (CO) ilə zəhərlənmə. Tədris sualları: 1. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin klinikası; 2. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin diaqnostikası, 3. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.); 2.(s.); 3.(s.75-77); 4.mühazirə materialı	2,0
IV həftə	5	Mövzu № 4.8. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər (hallar), təxirəsalınmaz yardım və müalicə prinsipləri. Tədris sualları: 1. Beyin ödemi, toksiki ensefalopatiyanın klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 2. Qıcolma və delirioz sindromunun klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.112-119); 2.(s.131-137); 3.(s.80-91); 4. mühazirə materialı	2,0
		Mövzu № 4.8. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər (hallar), təxirəsalınmaz yardım və müalicə prinsipləri.					

IV həftə	3	Mövzu № 5.1. Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilməsi. Tədris sualları: 1. Kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromlarının klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik 2. Su-duz balansının və turşu-qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölümün klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri. 3. Tibbi şəhadətləndirmənin təşkili.	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.119-133); 2.(s.137-153); 3.(s.80-91, 92-102); 4.mühazirə materialı	2,0
	2	Mövzu № 5.1. Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilməsi. Tədris sualları: 1. Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilmə qaydaları ("Hərbi həkim ekspertizası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirinin əmri).	praktiki (təcrübi)	auditoriya №317	proyeksiya cihazı	ədəbiyyat: 1.(s.); 2.(s.); 3.(s.92-102); 4.mühazirə materialı	2,0
Semestr üzrə cəmi saat:	6 kredit- 90 saat (o cümlədən, 6 saat mühazirə və 84 saat praktiki məşğələ)						

5.3. KURS İŞİNİN SİYAHISI:

- tədris proqramı üzrə VI kurs kursantları üçün kurs işi planlaşdırılmışdır.

5.4. LABORATORİYA İŞLƏRİNİN SİYAHISI:

- tədris proqramı üzrə VI kurs kursantları üçün laboratoriya işləri planlaşdırılmışdır.

5.5. SƏRBƏST TAPŞIRIQLARIN (MÖVZULARIN) SİYAHISI:

YAZ SEMESTİ ÜÇÜN:

Sıra №-si	İşin adı	Təhvil verilmə tarixi (həftə)	İstifadə olunacaq ədəbiyyat
1.	Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar.	14-cü həftə	1. Hərbi Səhra Terapiyası, Bakı, Hərbi nəşriyyat- 1998; 2. Hərbi Terapiyanın əsasları, Bakı, Hərbi nəşriyyat- 2004; 3. Hərbi Səhra Terapiyası üzrə təcrübi məşğələlərə rəhbərlik, Bakı, Hərbi nəşriyyat-2007; 4. Mühazirə materialları.
2.	Uzunmüddətli sıxılma sindromu.	" _____ "	" _____ "
3.	Yanıq xəstəliyi.	" _____ "	" _____ "
4.	Orqanizmin ümumi soyuması.	" _____ "	" _____ "
5.	İstivurma, orqanizmin kəskin qızması.	" _____ "	" _____ "
6.	Sinir-iflic təsirli zəhərləyici maddələr.	" _____ "	" _____ "

7.	Dəri-rezorbktiv təsirli zəhərləyici maddələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
8.	Ümumi təsirli zəhərləyici maddələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
9.	Boğucu təsirli zəhərləyici maddələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
10.	Psixomimetik təsirli zəhərləyici maddələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
11.	Gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
12.	Raket yanacağı və komponentləri ilə zəhərlənmələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
13.	Metil spirti ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
14.	Etil spirti ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
15.	Etilenqlikolla zəhərlənmələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
16.	Etilenqlikolun efirləri (selozolvamlar) ilə zəhərlənmələr.	“ _____ ”	“ _____ ”
17.	Xlorlaşdırılmış karbohidratlar. Dixloretan-DXE ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
18.	Xlorlaşdırılmış karbohidratlar. Dördxlorkarbon-XK ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
19.	Xlorlaşdırılmış karbohidratlar. Üçxloretan-ÜXE ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
20.	Karbon oksidi (CO) ilə zəhərlənmə.	“ _____ ”	“ _____ ”
21.	Beyin ödemi, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
22.	Toksiki ensefalopatiya, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
23.	Qıcolma sindromu, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
24.	Delirioz sindromu, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
25.	Kəskin tənəffüs çatışmazlığı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
26.	Kəskin ürək çatışmazlıqları, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”

27.	Kəskin damar çatışmazlığı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
28.	Su-duz balansı pozğunluğu, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
29.	Turşu-qələvi müvazinəti pozğunluğu, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
30.	Ekzotoksik şok, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
31.	Kliniki ölüm, klinikası, diaqnostikası, təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirləri.	“ _____ ”	“ _____ ”
32.	Terapevtik profilli xəstə və zədələnmiş-lərin tibbi şəhadətləndirilməsi.	“ _____ ”	“ _____ ”

QEYD: SƏRBƏST İŞ KİMİ HƏR BİR MÖVZUYA AİD TÖRƏMƏ MÖVZULAR DA VERİLƏ BİLƏR.

6. MÜƏLLİMİN RƏHBƏRLİYİ ALTINDA SƏRBƏST İŞ:

Fənn üzrə müəllim rəhbərliyi altında sərbəst iş həftənin I-V günləri saat 16¹⁵-dən 17⁴⁵-dək Hərbi Terapiya kafedrasının 317 №-li sinifində keçiriləcəkdir.

7. MÜƏLLİM HAQQINDA MƏLUMAT:

Hərbi rütbəsi (elmi dərəcəsi), soyadı, adı, ata adı: t/x polkovnik-leytenantı Qaziyev Vəli Məmməd oğlu

Ali pedoqoji iş stajı: ( ) il

Müəllimin xidməti otağı: 317 №-li auditoriya. Telefon №13-30

8. MÜƏLLİMİN TƏLƏBLƏRİ:

(Tədris məşğələlərinin səmərəli və keyfiyyətli keçirilməsi üçün təhsilalanlar qarşısında qoyulan tələblər göstərilir).

Kursant borcludur:

- məşğələlərdə müəyyən olunmuş uniformada, tibbi ləvazimat (fonendoskop, tonometr və s.), işçi dəftər və lazımı ədəbiyyatlarla iştirak etməyə;
- məşğələnin (dərsin) gedişində fərdi və kollektiv şəkildə nizam-intizam qaydalarına ciddi şəkildə riayət etməyə;
- müəllimin göstəriş və tələblərinə tabe olmağa, subordinasiyaya riayət etməyə;
- təlim-tədris prosesinin normal gedişinə ciddi şəkildə riayət etməyə;
- məşğələyə gecikməməyə və vaxtından əvvəl auditoriyanı tərk etməməyə;
- kuratorun (müəllimin) icazəsi olmadan aidiyyəti olmayan işlərə qatışmağa;
- auditoriya və auditoriyadan kənar tapşırılan mövzulara tam haşırılmağa;
- sərbəst işlərə və əlavə verilən mövzulara şifahi cavab verməyə və yazılı şəkildə təqdim etməyə;
- tapşırılan xəstələrin kurasiyasında aktiv şəkildə iştirak etməyə;
- tapşırılan xəstələrin kurasiyası haqqında kuratora (müəllimə) hesabat verməyə;
- xəstələrlə kurasiyaya aid olmayan digər mövzular üzrə söhbətlərə qoşulmamağa;

- xəstələrlə münasibətdə tibb işçisinə aid olan etik və deantologiya qaydalarına ciddi riayət etməyə;
- kursantlar arası və xəstələrlə konfliktlərdən uzaq olmağa və əlavə konfliktlər yaratmamağa;
- auditoriya üzrə növbətçi olduğu günlərdə tədris-təlim rejiminə riayət olunmasına nəzarət etməyə;
- növbətçi günlərində baş verən hadisə haqqında kuratora (müəllimə) həmin məlumat verməyə.

9. QIYMƏTLƏNDİRMƏ MEYARLARI:

9.1. FƏNN ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMININ MƏNİMSƏNİLMƏ SƏVİYYƏSİ VƏ KEYFİYYƏTİNİN YOXLANILMASI MƏQSƏDİ İLƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ GÜNDƏLİK 10 BALLI VƏ SEMESTRİN SONUNDA 50 BALLI SİSTEMLƏ APARILIR:

Qiymətləndirmə semestr ərzində aşağıdakı meyarlar üzrə aparılır:

- 10 bal dərəcə davamiyyətə görə;
- 10 bal sərbəst (hər bir sərbəst iş 2 ballı sistemlə qiymətləndirilir) işə görə;
- 10 bal kursantın praktiki fəaliyyətinə (xəstələrlə işləməsinə, müayinə və müalicə işinin sxeminin təşkilinə və s.) görə;
- 20 nəzəri hazırlığına görə.

Qeyd: Mənimləmə səviyyəsi (qiymətləndirmə) iki mərhələdə- kursiya (praktika) müəllimi tərəfindən və yazılı test imtahanı formasında innovasiya mərkəzində hər biri 50 bala qədər olmaqla, cəmdə 100 ballı sistem şəklində aparılır.

9.2. KOLLOKVİUM SUALLARI:

1-ci kollokvium sualları

1. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların patogenezi, təsnifatı
2. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların klinikası;
3. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların diaqnostikası,
4. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyaların müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
5. Uzunmüddətli sıxılma sindromu, patogenezi və təsnifatı
6. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun klinikası
7. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun diaqnostikası.
8. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
9. Yanıq xəstəliyi, patogenezi və təsnifatı.
10. Yanıq xəstəliyinin klinikası
11. Yanıq xəstəliyinin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
12. Orqanizmin ümumi soyuması, patogenezi, təsnifatı.
13. Orqanizmin ümumi soyumasının klinikası.
14. Orqanizmin ümumi soyumasının diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
15. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması, patogenezi, təsnifatı.
16. İstivurma, orqanizmin kəskin qızmasının klinikası.
17. İstivurma, orqanizmin kəskin qızmasının diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

2-ci kollokvium sualları

1. Kimyəvi zəhərləyici maddələrin ümumi xarakteristikası və təsnifatı.
2. Sınir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı.
3. Sınir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin klinikası.
4. Sınir-iflic, dəri-rezorbktiv və ümumi təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
5. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı
6. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin klinikası.
7. Boğucu, psixomimetik, gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
8. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr, orqanizmə təsir yolları, patogenezi, təsnifatı.
9. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin klinikası.
10. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
11. Metil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı.
12. Metil spirti ilə zəhərlənmənin klinikası.
13. Metil spirti ilə zəhərlənmənin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

3-cü kollokvium sualları

1. Etil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı.
2. Etil spirti ilə zəhərlənmənin klinikası.
3. Etil spirti ilə zəhərlənmənin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
4. Etil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
5. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı.
6. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratlarla (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) zəhərlənmələrin klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
7. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
8. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
9. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.
10. Etilenqlikol, onun efirləri (sellozolvamlar) və xlorlaşdırılmış karbohidratların (dixloretan-DXE, dördxlorkarbon-DXK, üçxloretillen-ÜXE) fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri, zəhərlənmələr,

patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

11. Karbon oksidi ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı.

12. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin klinikası.

13. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

14. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlərin (beyin ödəmi, toksiki ensefalopatiya, qıcolma, delirioz sindrom, kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromları, su-duz balansının və turşu-qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölüm və s.) klinikası.

15. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlərin (beyin ödəmi, toksiki ensefalopatiya, qıcolma, delirioz sindrom, kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromları, su-duz balansının və turşu-qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölüm və s.) diaqnostikası.

16. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlərin (beyin ödəmi, toksiki ensefalopatiya, qıcolma, delirioz sindrom, kəskin tənəffüs, ürək və damar çatışmazlıqları sindromları, su-duz balansının və turşu-qələvi müvazinətinin pozğunluqları, ekzotoksik şok, kliniki ölüm və s.) müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri.

9.3. İMTAHANA HAZIRLIQ ÜÇÜN SUALLAR:

YAZ SEMESTRİ ÜÇÜN:

1. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində inkişaf edən patologiyalar, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

2. Uzunmüddətli sıxılma sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

3. Yanıqlar zamanı daxili orqanlarda baş verən dəyişikliklər-yanıq xəstəliyi, patogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

4. Orqanizmin ümumi soyuması,patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

5. İstivurma, orqanizmin kəskin qızması,patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

6. Kimyəvi zəhərləyici maddələrin ümumi xarakteristikası və təsnifatı;

7. Sınırlı təsirli zəhərləyici maddələrinorqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;

8. Sınırlı təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

9. Dəri-rezorbktiv təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;

10. Dəri-rezorbktiv təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

11. Ümumi təsirli zəhərləyici maddələrinorqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;

12. Ümumi təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

13. Boğucu təsirli zəhərləyici maddələrinorqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;

14. Boğucu təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;

15. Psixomimetik təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
16. Psixomimetik təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
17. Gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrin orqanizmə təsir yolları, zəhərlənmələrin patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
18. Gözyaşardıcı və qıcıqlandırıcı təsirli zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
19. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
20. Raket yanacağı komponentləri ilə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
21. Metil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
22. Metil spirti ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
23. Etil spirti ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
24. Etil spirti ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
25. Etilenqlikol ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
26. Etilenqlikol ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
27. Etilenqlikol efirləri(sellozolvamlar) ilə zəhərlənmələr, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
28. Etilenqlikol efirləri (sellozolvamlar) ilə zəhərlənmələrin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
29. Xlorlaşdırılmış karbohidrat dixloretan-DXE ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
30. Dixloretan-DXE ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
31. Xlorlaşdırılmış karbohidrat dördxlorkarbon-DXK ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
32. Xlorlaşdırılmış karbohidrat dördxlorkarbon-DXK ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
33. Xlorlaşdırılmış karbohidrat üçxloretan-ÜXE ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
34. Xlorlaşdırılmış karbohidrat üçxloretan-ÜXE ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
35. Karbon oksidi ilə zəhərlənmə, patogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası;
36. Karbon oksidi ilə zəhərlənmənin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
37. Tibbi təxliyə mərhələlərində təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan əsas vəziyyətlər;
38. Beyin ödemi, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
39. Beyin ödeminin müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
40. Toksik ensefalopatiya, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
41. Toksik ensefalopatiyanın müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
42. Qıcolma sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;

43. Qıcolma sindromunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
44. Delirioz sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
45. Delirioz sindromunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
46. Kəskin tənəffüs çatışmazlığı sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
47. Kəskin tənəffüs çatışmazlığı sindromunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
48. Kəskin ürək çatışmazlığı sindromu,patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
49. Kəskin ürək çatışmazlığı sindromunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
50. Kəskin damar çatışmazlığı sindromu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
51. Kəskin damar çatışmazlığı sindromunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
52. Su-duz balansı pozğunluğu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
53. Su-duz balansı pozğunluğunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
54. Turşu-qələvi müvazinəti pozğunluğu, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
55. Turşu-qələvi müvazinəti pozğunluğunun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
56. Ekzotoksik şok, patogenezi, klinikası, diaqnostikası;
57. Ekzotoksik şokun müalicə və profilaktikası. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
58. Kliniki ölüm, klinikası, diaqnostikası, təxirəsalınmaz yardım tədbirləri. Tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri;
59. Tibbi şəhadətləndirmənin təşkili prinsipləri;
60. Terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi şəhadətləndirilmə qaydaları ("Hərbi həkim ekspertizası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirinin əmri).

10. ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

- 1. HƏRBİ SƏHRA TERAPİYASI, BAKI, HƏRBİ NƏŞRİYYAT- 1998;**
- 2. HƏRBİ TERAPİYANIN ƏSASLARI, BAKI, HƏRBİ NƏŞRİYYAT- 2004;**
- 3. HƏRBİ SƏHRA TERAPİYASI ÜZRƏ TƏCRÜBİ MƏŞĞƏLƏLƏRƏ RƏHBƏRLİK, BAKI, HƏRBİ NƏŞRİYYAT- 2007;**
- 4. MÜHAZİRƏ MATERİALLARI.**

Fənn müəllimi: _____ Həsənov S.

Fakultənin FMK–nın sədri _____ Quliyeva M.